

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1664

Tractatus XIV. Ostenditur eum qui suo statu contentus est, etiam acquiescere debere omnibus ijs, quae ab illo statu expectantur, quaeque illum necessariò consequuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13517

TRACTATUS XIV.

Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terrâ,

Matth. 6.

Ostenditur eum qui suo statu contentus est, etiam acquiescere debere omnibus iis quæ ab illo statu expectantur, quæque illum necessario consequuntur.

P R O O E M I V M.

Ve tandem collimavit totius sermoneinationis nostræ, quem ferè peregrinus, decursus, quemque veræ solidæque tranquillitati mentis quærendæ impendimus: nempe vt sedulo seridque animam inducamus, non alia velle aut nolle, quam quæ vult aut non vult Deus; voluntatemque nostram cum Diuinâ penitus adæquemus. Inde enim tempestas menti humanæ semper oboritur, quod varijs desiderijs in diuersa rapiamur, & quod pessimum est, semper instabilibus, raroque quæ consent sibi. Non alius igitur restat modus, quam cum nos ipsi quid desiderandum sit penitus ignoremus, nihil aliud velle discamus, nisi quod vult is, qui ignorare non potest id quod vult, vult autem id quod est optimum. Et ne vacillet posthâc voluntas vaga, non alteri vlli affigenda est voluntati, quam illi quæ quod vult, semper vult, nec potest nolle quod semel voluit. Hic si fortè minus attendistis, omnium ratioeinationum nostrarum scopus fuit & finis. Finis verò ille, omnis tranquillitatis est initium. Vt verò absoluamus omnia, illud iam sedulo gendum est, vt ostendamus statu nostro contentos esse non posse nos, nisi etiam omnibus, tum laboribus & operibus quæ a statu nostro merito expectantur, tum etiam molestijs quæ illum necessario consequuntur, penitus acquiescamus. De-

V u 3.

inde

inde modum exhibitori, quo gaudere possimus etiam cum dolemus. Denique non eum voluntati Diuinæ illico se opponere, qui suo statu contentus cum est, mala tamen quæ intercurreunt, à se conatur amoliri, aut statum etiam cum feliciori permutare.

S. I.

Qui individuo & peculiari suo statu contentus est, etiam operibus quæ ab illo statu expectantur, sit contentus.

Hoc rectè si perceperitis, eum qui vobis obtigit statum, tum communem tum etiam peculiarem, conuenientissimum vobis esse, neque meliorem eligi potuisse: & rursus, si ita sitis comparati animò, eum ut cum aliò ullò nolitis commutatum; facile tum quidem, id persuasero, ut ijs etiam acquiescatis quæ à vestro statu expectantur, admodum securi, aliorum quid ferat conditio.

Exponitur
rursus
quid sit sta-
tus comu-
nis, & sta-
tus cuique
individui

Communem statum, prout cœpi dicere, eum intelligo, quem cum pluribus habemus; puta quod homines simus, mares aut feminæ, matrimonio iuncti aut cælibes, Ecclesiastico adscripti ordini aut profano, mercatores aut opifices: rursus nobiles aut ignobiles, venusto aut inuenusto vultu, corpore sano aut ægro. Omnes inquam hi status aut positiones, communes multis sunt: neque enim si homo es, solus es homo; neque si mercator, etiam solus es; quod quidem de reliquis idem esto iudicium. At verò status tibi *peculiaris* & à te *individui*, nihil est aliud à teipso in omnibus quæ te ambiunt circumstantijs constituto & considerato. Hoc igitur corpus quod circumferimus, hæc dotes animi, hæc valetudo, hæc indoles, hæc vultus effigies, hi amici, parentes hi, hæc dignitas aut munus, matrimonium hoc, hæc fama, hæc ætas; omnes inquam hæc aliæque circumstantiæ & profectas, tuum tibi, mihi que meum peculiarem constituunt statum; & ita quidem, ut nemo ullus in totâ vniuersitatis serie, tuo meo que statu vniquam aut gaudius fuerit, aut porro deinceps sit gaudisurus. Alius licet matrimonio ut tu iunctus sit, tamen uxori iunctus est non tuæ: tu verò cum tuâ coniuge, matrimo-

sbai

nij

nij statum, qui vobis sit indiuiduus, constituitis. Quamuis alius Religioso statui prout tu sit implexus, tamen nec eos habet Præfectos quos tu, nec tua sed sua concepit vota, neque tentationibus mentisque ariditate, quâ tu, vrgetur, licet forte miserijs suis non careat. Denique mercatorem licet alter agat prout tu, tamen non eandem merces distrahit, aut non tantas, aut non tanto prouentu; non eas quas tu ædes incolit, nec illâ fruitur valetudine, nec illo est corpore, nec eâ quâ tu est indole; denique non est alter ego, neque alter tu. omnes enim ille prostrates simul coniunctæ, te faciunt quod tu es, siue, quod idem est, constituunt statum tuum.

3. Iam verò id assero, vt semper peccato tranquilloque sis animo, non id sufficere, tantum vt iudices, statum tibi cum cæteris *communem* maximè conducere; nisi id penitus quoque persuasum habeas, *peculiarem* tibi statum ita competere, vt nullus omnino sit, quem præ illo tibi, vt benè sit, ratione possis eligere. Et hoc quidem Tractatu decimo iam peregrinamus! Hinc verò id confecimus Tractatu vndecimo, vnumquemque euentis præteritis quæ se concernunt, puta parentibus, natalibus, educationi debere acquiescere; vt quæ adminicula fuerint, quibus ad statum tibi tam conuenientem deducerere. Rursum id liquidò deinde ostensum est, dotibus omnibus tum corporis, tum animi, item fortunæ reciprocationibus contentum viuere debere te; cum hæc ipsa sint instrumenta, quibus & tibi Deus statum conferuat, & te in statu tibi tam conueniente continet. Denique de conditionis tuæ incrementis sollicitum esse neutiquam debere te, cum exactissime *in pondere & mensura* res tuæ statui, & status rebus tuis fuerint appensa, & verò etiam exæquata.

4. An aliquid vltra requiritur, inquires, quietus vt sim? Planè. Quid quæso? illud sanè *primo* vt penitus tibi placeat, ea agere quæ a statu tuo tum *communi*, tum etiam *peculiari*, iure exiguntur & merito expectantur. Deinde, vt non te terreant ea quæ statum illum, siue *communem* siue *peculiarem*, necessariò consequuntur. Magni sanè ponderis sunt hæc documenta, quæ toto quidem libri decursu sparsim attruli, iam verò clariùs sunt exponenda; & ostendendum quò pacto, ex iam sapius posito fundamento, dilucidè consequantur.

5. Mira sanè res est, & verò etiam non toleranda; tam solliciti passim

Cui plerumque
status, non
displaceat
status opera.

Vni enim
sine altero
non potest
subsistere.

passim quod sint homines, ut alia semper atque alia, opera exerceant, quam quæ debent aut etiam possunt licite; Deinde ijs se magnum Deo præstituros obsequium, gratissimamque rem facturos se quod autument: ac propterea nisi his applicare finantur animum, quod se perturbent mirisque mentem excrucient modis: & tamen persuadere nihilominus mihi quod velint, suo statu contentos esse se, nec aliud velle esse quam quod sunt. Mirasane est hæc duarum rerum, ita inter se dissidentium combinatio, velle esse quod es, & nolle agere id quod es. Quis faber ferrarius mihi imponet, nihil se malle esse quam fabrum, quem totos dies obmurmurantem audio, querentemque iam de carbonum fuligine, quod ea oculis officiat; iam de incudis sonoro nimium strepitu, quod is offendat aures; iam de mallei pondere, quod manus prægrauet: penicillos certe leuioris esse molis, acufque sartoris digitis esse percommodas: nullius ea operæ aut laboris esse instrumenta, præ omni illo limarum stridulo apparatu. Cur sanè mihi non datur, inquit, aut acum stringere, aut pictoris penicillo armare manus? & verò cur pelle carbonibus ipsis inriore pectus præcingor ego, cum sartoires illos, illos molliculos leui zonulâ accinctos decursare video. quamque sub axillam quandoque conijciant, non sine lepore & commodo? quid, quod puluino incumbant molli, cum ego penes focum sto, follesque nec minus animam miserè traho, carbonibus ut dem vitam, quam mihi laborando subtraho?

At at amice, nonne id mihi dixeras fabri conditione contentum te? dixeram inquis. Itaque sanè acquiescere prorsus debes operæ quæ à fabro exigitur. Hanc verò ut exhibeas, certe necesse est ut placeant, quæ ad artem ex arte exercendam requiruntur instrumenta: nisi fortè Archimedes nouus sis, & ars tibi noua comperta recenter sit, quâ detur acu ferrum cadere, & malleo consarcite vestes. Hoc si non possis, certe aut fabrillem exercere desine, aut fabrilia manu necesse est ut pertractes instrumenta.

Passim

murmurat

homines de

proprijs sta-

tus sui ex-

ercitijs

placere alie-

rijs, non

nulliq.

Sic passim agimus: placet status, displicent status exercitia. Sed autem quam est ineptum, cum exercitia ipsa statui cuique ita sint propria, ut sine illis non sit status? Conquereris tu passim, nimium te munere quod geris distineri, opificinam liberorumque educandorum curam dies penè totos absumere: ijs vterogestant.

gestandis lactandisque, magnam se vitæ valetudinisque partem impendere grauidæ cum sunt, deplorant matres, vix tempus superesse quod Deo & templo dent. Alios interim videre est, inquit, qui precatorios globos manu deterunt, libellos, sanctis orationibus refertos in templo, domi verò spiritualium rerum monumenta versant assidue, vbi tota nobis in officina aut musæo transigitur ætas, nec quidquam nisi calamos, aut libram, aut vlnas, aut computuum volumina, aut iuris codices, aut inter se litigantium dissidia datur attingere aut pertractare.

8. Querelarum plena hîc sunt omnia, vt video. Homines hi, Exploatur hæc hominum importunus. acum quærunt vt fabros agant, aut penicillum vt ferrum exerceant. Verùm id mihi dicite, vos qui tantopere conquerimini. Quis, inquam vos detinet? agite sanè, coronam precatoriam in manus sumite, per me quidem licet, eamque præ foribus ad tabernam officinamue vestram confidentes, religiosè peruoluite, & cum quis ad coëmendum merces mercator accesserit, illico *Aue Maria* cum Angelo intonate, eique dicite vt porro expectet, donec coronam perfolueritis. Rursus cum infantulus fame pressus vbera prensauerit, manu puerum excutite, ne animum horis legendis intentum inturbet. Tibi verò cum in publico senatu: genda erit pupilli causa, non à te elaboratas chartas, sed pi'ssimum Thomæ à Kempis libellum sub axillâ defer, eiusque sententias in medium profer, vbi afferendæ sunt Pandectæ, & laudandus Codex. Hoc certè non erit tibi admodum difficile.

9. Ridiculum id esse dices, & prope insanum. Fateor id ego tecum, verùm non insanum minus conqueri, agere te non posse quæ alter agit: id enim penitus tibi inculcatum sit, nullâ prorsus ratione, aliena obsequia à te requiri, sed solum tua; hoc est quæ status tuus fert, nec viri actiones à feminâ, nec profanas ab Ecclesiastico, nec iuueniles à sene, nec benevolentis ab ægro exigi. Quisque quod suum est, id agat sedulo, & Deo factum est satis. cum orandum est, ora; cum laborandum, operi insta; eleemosinæ cum dandæ, liberali id fac animo; cum procuranda familia, id age; cum lactandi infantes, præbe vbera, denique ea age quæ tempus, quæ necessitas, quæ obedientia, quæ res fert, & tuas tunc partes sanctè expleueris.

10. Si Deo ea opera sufficiant placeantque, cur tibi displicent, Sanè quæ à te exiguntur opera nec

*placēt Deo,
non tanto-
pere aliena.*

nec sufficiunt? At verò inquis, nescio ego an Deo placeant. Ego verò id penitus scio, & constanter affirmo: illudque sic conficio. Certum enim mihi est, hunc mihi à Deo statum assignatum esse, & verò etiam comparatum. Certus itaque sum, hæc, quæ status fert, opera à Deo requiri, sine quibus esse non possum, esse me quod voluit Deus. Neque minùs id mihi est credibile, quàm ex mente Dei esse, solem radios vndique diffundere, orbi ut præluceat, & ignem proxima quæque adurere: hoc enim eorum status fert & natura.

*Imo ea de-
bent place-
re Deo, &
de iis tan-
tùm ratio-
nem poterit
exigere.*

Et ut rem hanc promoueam, aio Deum illis actionibus non tantùm acquiescere, sed & debere acquiescere. Quis enim pater filium suum fabrili addiscendæ arti addicit, & ab eo malleis innutruto, egregiam sibi imaginem depingi sanus postulet? an non is fabrili operâ, quam præstat filius, meritò debet esse contentus? aliud enim si postulabas, cur aliò studia filij auerteras? In eo me statu Deus iam constituit, populi verba ut faciam, quo igitur iure expetet ut iam operi impendam manus? Laborare verò manibus te vult Deus, domui tuæ ut prospicias; infantibus vbera te vult porrigere; ægrotare verò te; his cum interes, quid quæso requirere iure queat, ab eo quem suo impediuit ipsemet obsequio? Certè si vel ipso iudicij extremo die, aliud à vobis petat, aliud respondendum non est, quàm vestra vos opera exhibuisse, neque aliud exiget; quin imò *reddet unicuique secundùm opera eius*. Animaduertite quæso diligenter: secundùm opera sua reddet unicuique, non secundùm aliena. Aliena itaque ne curate, agant ea quibus id incumbit oneris. Vestra præstate, vestra exhibete, & reddet secundùm opera vestra. Et ille procul omni dubio gratiora Deo præstabit obsequia, gratior futurus & sanctior, non qui aliena bene, sed qui sua fecerit vel mediocriter; gratissimus verò qui hæc præstiterit quàm potest optimè.

II.

Matt. 16.

S. II.

S. II.

Qui operibus sui status contentus est, debet etiam acquiescere molestiis, quæ in operibus illis exercendis reperiuntur: item illis, quæ ea opera consequuntur.

12. **O**peribus igitur quæ status tuus exigit, exercendis tandem acquiescis? nec ad alia, tuis contentus, anhelas? Bene est. Illud ergo iam est consequens, ut de molestiâ quæ operibus statuique tuo intertextâ est imo ingenita, posthâc ne conquerare. Certè sic faber, qui munere suo contentus viuit, pelliculæ quæ præcingitur, malleo quantiuis ponderis, carbonum fuligini, ignisque calori acquiescit, neque adeo sartori inuidet quem è regione puluino insidentem videt, acumque suam commodâ tractantem manu. nihil hîc de molestia conquerendum est: innatæ hæ sunt operi; & quidem quæque, suo.
13. Illud iam edixi sæpius, nullum statum esse qui sua non fert commoda & incommoda. parua sint an magna non disputo, sua tamen habet quiuis status; & quidem ita sua & propria, ut sine illis non sit status proprius. Quòd si humili loco sis, multorum indigus, ac propterea incommodè viuas; hoc ipsum scias humilem statum esse, hoc est esse tenuem. Præcellior si tibi sit fortuna & dignitas, multique à tuo nutu pendeant, multi qui operâ tuâ indigeant; multos etiam esse scias sorti tuæ qui inuideant, multos qui te arrodant, multos qui clanculum quasi cuniculis te subuertant, numquam sine umbrâ sol, nec dignitas præclara sine inuido. Quid ages? humeros contrahe, & dic quod res est: Hoc est magnum esse. Si publicum geris munus, nulla datur quies, semper clientum vocibus perstrepunt atria. Opulenta si sit familia, magnæ occurrunt de domesticis rebus curæ, plures intentantur de possessionibus lites, noctes trahuntur insomnes, & ubi mensæ assidetur opiparæ, ibi lecto indormitur inquietè & incommodè. Si nobili sis honestoque loco positus, domus illico vicus sit, omnibus peruiâ ut sit necesse est, salutantium & inuisentium clamoribus plena sunt conclauia. Quid verò his salutationibus vltro citroque excipiendis, fingi potest molestius & importunius?

Si opera status admittis, etiâ admittes operi molestias.

Nullus enim status sine molestiâ est.

*Et nullus
eas curat.*

Fateor isthæc omnia : sed quid agas ? si enim hæc statui non annexa modò sunt, verùm etiã ingenita; quid tu te, his vt te eripias, nequidquam torques ? Ita quidem mecum ego rationem ineo. Magnus sum & in dignitate constitutus : bene est. an ergo solus ego inuidorum dentes volo euadere, quod meæ conditionis hæctenus datum est nemini, ne Christo quidem ? Publicis admotus sum muneribus : an ego meum sine vlla molestiã, sine iurgio, sine vllius indignatione, omnium cum applausu volo exequi, quod nemini mortalium in hunc diem contigit, & rursus ne Christo quidem ? Spiritualem religiosamue vitam si instituo ; an ego solus tentationum anxietatumque expers esse desidero, quæ felicitas nondum vlli obtigit, & quod mirum maximè ne Christo quidem ? Matrimonio si adstrictus sum ; quid frustra miraculum illud mihi spondeam, vt incommoda, ex quibus hic status totus quantus est componitur, credam solum me præ omnibus, quotquot sunt fueruntque, mortalibus euasurum ?

14.

*Aut statũ
igitur dese-
re, aut mo-
lestias sta-
tus admi-
to.*

Certè ista tibi si non placeant, statum quem habes depone; de statu murmura, hæc qui secum fert incommoda, non verò de incommodis. si verò statum tibi tuum, prout reipsã est, conuenientissimum esse iudicas ; patere hæc incommoda quæ status tuus fert. Ineptum est potare velle vinum conditum absynthio, illudque iudicare valetudini tuæ conducere, nolle autem vt amarum sit potus; ora contrahere cum bibitur, & de medico conqueri acerba quòd sit potio. Sanè aut poculum manu depone, aut si bibere vis absynthium, amarum pota. Et tu quisquis es, si quæ acida, si quæ amara occurrerint in statu tuo, scias illa statum tuum componere, illique ita indita, vt sine illis esse non possit. itaque iis acquiesce, aut statum muta.

15.

*Tandè et-
iam incõ-
modis qua
molestias
illas conse-
quentur,
contentus
sis.*

Tertiò denique, cum non operibus tantum status tui, sed & iis quæ in opere exercendo reperiuntur molestiis, difficultatibusque acquicuisisti; tum verò necesse est tandem vt iis etiam contentus sis, quæ difficultates illas molestiasque vulgo & ex rei naturã consequuntur. Quæ demum ea sunt inquires ? Dicam, si cursum naturæ spectes, & illa virtute magnã non superetur, naturaliter id fit, vt molestias difficultatesque, quasi naturæ iure, mærores animi consequantur: melancholiã inquam plene cogitationes, lachrymæ, suspiria, somni peruigiles & graues, languores animi, corporis defectiones, morbi præcuti, & pallida demum

16.

mors.

mors. Hæc sanè satis video euadere omnia, nos non posse: naturæ nostræ è iudicis Dei sententiâ, innata sunt hæc duo, *labor* & quod peius est *dolor*. Certè non nego, cum quis bonorum iacturam fecit, aut res omnes præter opinionem pessimè ceciderunt, cum insignis impasta est iniuria, cum res publicæ pereunt aut priuatæ, cum maritus aut amicus morte abripitur, aliaque cum eueniunt incommoda, naturam id perferentiscere, fletus cieri, excitari suspiria, neque quidquam per id tempus admittere quod delectet. Illud etiam satis mihi perspectum est, ita nobis conformatum est corpus, ut pluribus morbis sit expositum; quos quidem, dolores vehementissimi sæpe, numquam non mærores animi, corporis languores, dissolutiones membrorum, cordis anxietates, fastidia, mors denique ipsa consequantur.

17. Verùm inquires, hæc si sciebas tam probè, conditionique nostræ dolor, & mentis mæror insertus si sit, cur ab ipso Tractatum horum initio, lætitiæ addiscendæ factus es præco? ecquid promittis, præstati omnino quod non potest? Audi; nec alitercemur, hærentes uti aiunt in æquiuoco. Gaudium promisi, non risum. *nisi tu fortè indicas*, uti bene Seneca, *illum gaudere qui ridet*. mentis animique lætitiæ sum pollicitus, non corporis impetiginem, tu iucunditatem voca. Quis enim sanus exigam, ut flendo rideas & inter lachrymas dissoluaris? stultum est docere velle, quod contra naturam sit status, cui tamen allaborare summa est perfectio. Gaudium hoc quod diuinus Paulus imperat, gaudium sine risu est, quodque amarissimis etiam lachrymis optimè commisceatur. gaudium est quod non in corporis dissolutione consistit, sed in quiete mentis. Hanc autem quopactio medios etiam inter mærores habere possimus, operæ pretium iam erit explicare: hæc enim summa rei est,

§. III.

Traditur modus quo excipiende sunt molestiæ & dolores, ut in iis constitutus, iis tamen acquiescas, hoc est, ut in dolore gaudeas.

18. **N**equè verò longè petenda nunc est ea quam promisi gaudendi ars; ex iis quæ dicta sunt, si paululum iis immoremur, *Con tenes eris si astūdas, molestias* emerget

*stiam illā
praxi eo
tempore sta-
tū tuo cō-
pore.*

emerget illico. Totum medias inter molestias agitationesque rerum, tranquillandi animi artificium est, dolores rectè excipere. Hoc ergo nunc agamus quo demum excipiendi sint modo ne, mentem perturbent, mentem tamen dum afficiunt, ad manum praxis est. Illud itaque cū mæror ex quacūque demum causâ ingruet, semper ob oculos habe, statum tuum, quem tamen tibi conuenientissimum iudicas, hisce aliisque doloribus esse expositum: ab eoque nunc, id est, hoc temporis momento exigi, vt in mærore sit animus, quia nempe hoc statum tuum decet modò, conducitque rebustuis.

*Ad vero iu-
dicabis si
cas à Deo
tibi tum
immitti
iudicaris.*

Conducere autem dolores tibi, tum cū dolendi rationes sese offerunt, id quidem manifestum, sapiusque iam est demonstratum. Repetamus summam aliqua. Imprimis id certus sum, omnia à Deo, aut immitti aut permitti; permittis autem ritè dirigi. Deinde id liquidò agnosco, non nisi summo consilio, Deique singula designantis industriâ, me in hōc quo hâc horâ sum, statu collocari. Iudicauit itaque Diuina illa Mens, latos vultus, sanguinemque ad hilaritatem compositum, salutis meæ minimè hâc horâ conuenire; & ne fortè in peccata abripiar, melancholiam, corporis intemperiem, præ gratâ humorum temperie magis conducere. Illud etiam rectè expendit, quanta & quàm diuturna esse debuerit ea animi mæstitia, corporisque agitatio; ne si nimia sit, noceat; si nimis remissa, non proficit. Vidit denique qui casus, qui euentus, quæ fors, quæ oppositio, quæ iactura, eam quæ mihi necessaria visa est, tristitiam essent inductura: eaque demum ita digessit & attemperauit, vt hunc planè dolorem, siue corporis, siue animi, siue etiam vtriusque incuterent, hâc horâ hōc momentò, hōc pondere, hâc mensurâ: omnia prout eueniunt modò. An non hâc armatus cogitatione, omnes fortunæ naturæque ictus excipiam constanter, imperterritè, & tranquillè? An non in manu est, doloribus quod opponam?

*Dolendum
est cum do-
loris causa
ingruat.*

Vis itaque, dices, vt lætus sim etiam tum cū doleo? Volo planè, neque hoc tantum, sed volo quin imò vt gaudeas, etiam quia doles. nolo tamen vt ne doleas, tum cū dolendum est. Aduertite si placet mentem, & exempli gratiâ, statuamus coniugis iacturam fecisse te, opes amissas, aut alijs animi agitationibus vexationibusque validè premi. Certè non sum tam saxeus, vt velim doloris sensu te non tangi; magis autem absit, vt velim ridere

ridere te, gaudijque signa intempestiua edere: quin imò vt fléas volo, vt cor tibi occludatur desidero, vt in suspiria gemitusque vox abeat. permitto, denique dolere te, cum sanè dolendi præ oculis tanta sit ratio. Verùm animus tibi ne turbetur, adhibenda est cautio. Animus autem *iudicio* constat præcipuè & *voluntate*: hæc sibi consent, tranquilla est mens. Constat verò sibi *iudicium*, si verè ita statuis & iudicas, hoc momento dolere debuisse te, Deumque omnia quæ tibi lachrymas excutiunt euenta, huic dolori, hoc tempore, quia sic conueniebat, habendo atque temperasse.

*Sed iudicium
dolere debuisse te;
tum cum
doles.*

21. Tum verò constabit sibi inuariata, idèoque mediòs inter angores quieta *voluntas*, si iudicio sic efformato, in Deum euolètillico, illudque trepido licet vultu, dicat intrepida: *Non sicut ego volo* Pater sancte, *sed sicut tu vis*: Dolores hocce vis sustinere me? approbo sanè, idem tecum volo, volamque quamdiu vis. Rursus, dolores hos perferre, iudicasti mihi maximè conuenire? vultu deiecto incedere, animo angi, voce suspirare voluisti me? has mihi in scenâ imposuisti partes? ita sit, ita factum volo. Ego id agam, vt dolentis partes ingeniosè sanè repræsentem. partes meæ nunc sunt vt lachrymer, lachrymabor sed ingeniosè: hoc est, non obmurmurando auctori totius tragædiæ Deo, tam tristem mihi partem quòd imposuerit, non dentibus infremendo & indignabundus animo, non etiam quasi desperans de salute posthac futurâ: mente emotorum sibi que non constantium, sunt istæ actiones gestusque corporis, neque satis attendentium quas lachrymas modo requirat, & quas dolendi partes Deus imposuerit. Lachrymabor itaque, sed placidè; idque quia partes quas nunc ago, lachrymas nunc expetunt; expetunt autem, quia Auctoris summi iudicio, nihil nunc agere poteram præstantius, & quod toti vitæ meæ fabulæ exornandæ aptius conueniret.

*Et volens
dole, tunc
gaudebis
quod doles.*

22. Quid? an non in scenâ comædus, & in orchestrà tragicus, in lachrymas eiulatusque sæpiùs dissoluuntur amarissimi nos, cum id personæ ratio exigit & fabulæ conditio? Et rursus, nonne tunc cum lachrymantur, in sinu gaudent quàm qui maximè, eas afflictiones animi tam exactè suo tempore quòd patiantur, exhibeantque tam ingeniosè? Possumus e.g. vt videtis, & verè dolore affici, & gaudere nos sic affici. Afflictæ sur t, inquires, tragædorum

*Ostenditur
exemplo
comædi, posse
aliquem
gaudere
quod doleat.*

gædorum lachrymæ, ficta suspiria. Certè si falsas esse arbitraris quas fundunt lachrymas, erras planè; veræ sunt, & reipsâ verè corpus imò & animum actoris afficiunt. quò si fictas, id est, effictas & efformatas existimas, existimo & ego tecum. At quomodo effinxit? certè non aliter, quàm viuâ imaginatione impendentis sibi, aut iam insliæti in scenâ mali. Repræsenteat sibi malum propter quod dolere debeat, & statim dolet. Cur verò id sibi repræsenteat si interrogas, certè non habeo quod respondeam, nisi quòd ita tulerit fabulæ quæ agebatur cursus, & auctoris fabulam componentis dispositio. Flet igitur quia flere tunc debuit; & ingeniosè opportunèque quòd lachrymetur, gaudet animo.

Cum doles, sc. as tibi dolētis partem eo tēpere à te agendam, à Deo traditi.

Quid igitur miserum me esse exclamo? quid me contorqueo? quid reluctor si quid dolendum occurrerit? Fabulam profectò agimus, quotquot vitam agimus. Dolendum est non rarò, ita fert vitæ nostræ fabula; excitandæ sunt lachrymæ, ita disposuit auctor fabulæ Deus. Hoc autem inter comædi lachrymas, measque interest; quod eas ut exprimat, malum quod nusquam est sibi imaginatione repræsenteat ille, mihi verò ab auctore Deo malum reipsâ insligatur, ut illud viuacius mihi repræsenteat, & repræsenteatione lachrymæ tandem excitentur. Vtrobique veræ sunt lachrymæ, verusque dolor; utrobique doloris causa, sed aliter tantùm atque aliter menti proposita; utrobique mens auctoris exigentis lachrymas. Quin igitur gaudeo lachrymari me, cum sic oportet; & partes meas bene agere, quas Deo sic volente, agendas lubens suscepi?

23.

Expèditur illa veritas, & applicatur particulatibus euntibus.

At verò, unde id dignoscam inquires, an me dolere velit Deus? Actam rem agimus cum sæpius dicendum est idem. Hoc certè manifestum est velle Deum, cum ipso sic omnia dirigente, scenamque componente, ijs me cinctum video circumstantijs, quæ mœstitiam secum ferunt. tum certè flendum est mihi, cum id mea fors (tu *Partem* in tragœdiâ voces) exposculet, quam agendam suscepi non inuitus, Deusque mihi agendam præmeditate imposuit. An non à Deo est, quòd homo sum? an non partes humanas, non verò Angelicas mihi agendas tradidit Deus, easque acceptaui? igitur omnia mihi sustinenda sunt, humana quæ fert fors; labor inquam, defatigatio, morbi, mors: Humana hæc sunt. Præterea non hominis tantùm generatim partes accepi:

24.

cepi; sed huius personæ quam nunc gero, hoc tempore, his membris conuestitæ, in hoc statu constitutæ quem præfero. Rursus ergo omnes, quæ conditioni meæ innexæ sunt, molestias suscepi exforbendas, hunc hominem agere cùm suscepi. Denique cùm solus totam fabulam peragere non possim, & in scenam tamen huius mundi cùm prodierim, alijs collegis socijsque adiungi me sum passus, qui suas quoque partes & mecum & circa me, ex auctoris mente destinationeque peragerent. itaque & ea omnia sustinenda suscepi, quæ mihi ab ijs siue amicis, siue inimicis, siue parentibus siue filijs, siue prælatis, siue subditis, siue notis siue ignotis, siue malis siue bonis, siue per fas & meritò siue immeritò & per omne nefas euenirent. Semper enim meæ partes sunt, alienam sustinere & pati, vt meas rectè agam.

25. Hæc cum ita sint, tunc sic mecum ago. Amicus iste quocum ago, hæc coniux, hi liberi, hi denique quicumque sint homines, qui mecum in scenam prodeunt acturi vitæ fabulam; homines certè sunt non Angeli, multis sanè vicissitudinibus, fastidijs, vitijsque sunt expositi & implexi, quibus mihi sine dubio non semel officient, dolorisque non iniusti causam dabunt. Rursus amicissimi vt sint, mortales tamen sunt, morbis mortique obnoxij. Quid igitur miror aut etiam indignor, eos morte mihi eripi? an ergo immortales arbitrabar ego amicos meos, aut Angelo existimabas nupsisse te? Sciebam inquis mortalem esse, at verò nesciebam hoc præsertim tempore, mortalitatis soluenda iura, mihi que subtrahendum tam citò. Ain verò? nesciebas tu; sciebat id verò Deus, sciebat inquam & partes suas coniugem peregisse, & dolere modò debere te: vtrumque quia conueniebat & rebus tuis, totique fabulæ. Quin igitur ingeniosè partem tuam agis, & fles placidè, cùm id agas quod tibi agendum est, opportunè & benè? Verùm inclamas, sensu doloris ob iacturam iam factam vehementer opprimi tibi animum, præstringi fauces, palpitare cor. Scio isthæc omnia; sed & hoc scias velim, sensum illum doloremque habere modò debuisse te. rationes si ignoro, id scio ita ab auctore Deo fuisse constitutum, & hoc sufficit. Denique fit, vt tu ipse in morbos acutissimos: an idcirco mente perturbaberis? quasi-verò nescires eâ lege hominem esse te, mortalis vt sis vitamque morte vt termines? id si compertum tibi est, quid ægrè fers de scenâ discedendum

dum esse, partes tuæ peractæ cum iam sint, neque te quidquam præterea agere velit totius fabulæ auctor Deus? verùm hoc sequenti Tractatu prosequendum est latius.

*Explicatur
præterea gau-
dendi quod
doleas.*

26. Illud itaque ingruente quocumque demum doloris sensu & materiâ, vniuersim agite Auditores. Primò quidem iudicate dolendi materiam, quæ sensum affligeret, superuenire vobis debuisse, idcirco quod fors vestra seu pars id ita ferret, clarissimèque dolorem illum in eâ fuisse expressum. Deinde voluntas illi-
co assurgat, sortemque liberè arripiat, dicatque; Placet id modò agere, modò quod postulor. Heri hilarem peregi partem; sentio nunc mutari mihi sanguinem; rationem non examino, mutatur tamen: siue id bonorum iactura, seu inflictæ iniuria, siue tetrica senectus, seu morbus ingruens, siue amicorum mors, alijsue casus afferat, parum interest. interim angimè per sentisco, collidi viscera, oculos in lachrymas ire. Bene est; mutata fors est, aliæ agendæ sunt partes, ita fert vitæ scena, quæ ab hesternâ nunc est alia. itaque pro viribus agam vt bene doleam, vt bene lachrymer, vt bene ægrum agam, vt Christianum Deique cultorem decet. *Non contristemini*, inquit Paulus tantus gaudij encomiastes, *sicut ceteri qui spem non habent*. Tristitiam non excludit à Christiano pectore, aliter tamen tristem esse vult præ cæteris qui spem non habent, penitusque ignorant, in quam spem lachrymæ benè expressæ referuentur. Bene autem exprimuntur, ingeniosèque aguntur dolentis partes, cum corpore profus commoto, & doloribus sensuque acri dissoluto, superior voluntas sibi constat, neque quidquam Numini obmurmurat, neque minus reuerentiæ, amorisque Deo præstat; certa, ne minimum quidem crimen committere, leniendo aut etiam euadendo dolo suo. Ingeniosius verò longè agam partes meas, si Deo calculum adiecero, si factum approbauero, si denique Deum ipsum adiurauero, in eandem me ire sententiam, ita fieri debuisse, ita factum optimè, neque me quidquam immutatum velle in re quam sanctissima tam sapientis Numinis voluntas tulit.

Hoc denique est gaudere animo, cum doles corpore. hoc est gaudere, quòd doleas: hoc tandem est immotum esse, quando mouentur omnia.

§. IV.

*Ostenditur propositâ praxi, dolores ipsos vehementer
subleuari, commodeque ferri.*

27. **E**T verò, scire vultis, quid ea mentis tranquillitas, voluntatisque ad ferendum promptitudo allatura sit commodi? certè præterquàm quòd actus heroicus sit quàm qui maximè, ea voluntatis suæ in Deum facta resignatio, maximique prorsus meriti in rebus asperis Numini acquiescere: illud sanè præterea referetis commodi, quòd & ipse quàm plurimùm leniendus sit corporis dolor, & leuior futurus toleratu: nam vt rectè Poëta *leue fit quod bene fertur onus*. Illud enim animaduerto, in omni corporis sensu, dolorem non tantùm existere ex eo quod extrinsecè carnem, appetitumque inferiorem animæ, afficit malo; sed & pœnam non modicè augeri, ex ipso resistendi conatu, qui à voluntate intrinsecùs adhibetur.

28. Certè quod si quis inuitus verberibus excipitur, non ægrius tantùm id feret, sed & maiorem persentiscet in membris affectis cruciatum, quàm si funiculis bene intortis, toto se tergore pro suâ voluntate flagellet, carnemque contundat insigniter. Experiencia manifesta est, nec ratio admodum obscura. Præterquam enim quod ictus inuito qui infligitur, suum afferat corpori contusione dolorem & sensum naturæ asperum, etiam voluntatis conatus, malumque auertentis renifus, magnam quoque in corpus ipsum vim infert, & membrorum, cerebri imprimis, intestinorumque compressionem. corporis autem compressio, dolor corporis est. Sanè longè acrius gustum afficit amara potio quam inuito ingeris, præ eâ, licet amarior sit, quæ voluntate tamen imperante, è iudicio medici præscribentis sumitur; quamque malò tuo necessariam quòd iudicas, volens potas. Hic enim solus gustus amarori se opponit, & vnica tantum affligitur animæ potentia, quæ quidem in palato est, cuique per potionem malè est. At verò inuitus præterea cùm est animus, etiam voluntati sua infertur vis, quam cùm auertere pro viribus conatur, clarum iam est duas concurrere auersiones. Natura verò

*Praxis hæc
doloris sensum
multum leuabit.*

*Exponitur
duplex in
corpore pœna,
quæ ex
duplici
causâ oritur.*

suum effectum obtinere cum non possit, necessario duplex isthic dolor est; carnis vnus, quem pœnam voca; mentis alter, qui proprie est dolor. Habet hoc autem omnis dolor animi, vt carnem quoque cui immoratur, semper pœnâ afficiat. duplex igitur in eo qui inuitus patitur, est pœna; prima quam extrinsecus malum adfert; quam vero mentis malè corpus afficientis dolor ingenerat, secunda; eaque haud paulò est primâ difficilior.

Vnâ semper tollit hac praxi.

Id ergo non in hœc quem proposui solùm, sed in omni qui corpus affligit dolore comperies; quòd si libero lubentique animo à superiori voluntate, cuius liberum est arbitrium, à Deo acceptetur, illico senties magnam tibi doloris partem abstergi & minui. illam enim tantummodo pœnam persenties, quam tibi extrinsecus immissum malum, malaque sanguinis infligit constitutio; ab illâ tamen futurus liber, quam corpori suo immisurum erat, voluntatis inuitæ renitentisque luctamen. Adde quod voluntas prompta, & ad heroicum obfirmata facinus (heroicum autem est pati fortia) spiritus etiam corpori ingentes suggerat & sufficiat, quibus dolori perferendo caro fiat par, imo & superior.

29.

Imo sadè utramque.

Quid, quòd & tanta possit esse hæc voluntatis confirmatio, cumque Diuinâ conformatio tam præclara, gaudium verò exinde tantum, eo quòd se videat mortalis homo Diuinæ fieri Providentiæ instrumentum, sanctissimamque in se compleri Numinis voluntatem; vt non modica lætitiæ tam iustæ pars, ex animâ in corpus ipsum redundet, non sine deliciis etiam liquidissimis? Quid, quòd ea mentis tranquillitas, doloris sensum aut emolliat, aut etiam penitus auferat sæpè numero? Certè nemo id mirabitur; cum non rarò videamus etiam in charissimorum parentum obitu, hæreditatis adeundæ præconceptam spem, dolorem à naturâ aut infligendum auertisse, aut emolliisse iam inlicitum. Fluunt ad cadaueris conspectum lachrymæ, & ad hæreditatis memoriam ridet animus. Flerur quia sic moris est, & quia pudori sit non flerè, vbi tam iusta est recensque flendi materia: interim quia mortem vt sibi proficua approbat, suauiter fluunt lachrymæ, patiturque dolorem sanè percommodè. Id verò si possit hæreditate periturâ confirmatus animus, tantumque in corpus habeat imperium modica illa spes, & ex spe nata lætitiæ; quid quæso non poterit diuino Numine plena mens, obfirmataque

30.

que Dei, quæ in se peragitur, sanctissimâ voluntate? Risum sanè & cachinnos eam cogitationem, in dissectis vstulatisque corporibus, media inter Tyrannorum tormenta excitasse, dudum no- uimus. Sed rara hæc sunt, & non nisi ingentis virtutis præmia. Quod si verò ea mentis cum Diuinâ conformatio, dolori tuo tantam vicissitudinem non faciat, vt penitus eum abstergat; il- lud certè experieris liquidò, non exorbitaturum mærorem tuum: quippe qui afflictorum sit in pondere & mensurâ: eosque tantum excitaturum motus, qui facilè ad æqualitatem tranquil- litatemque pristinam reducantur.

§. V.

Declaratur quo pacto, tuo statu contentus licet sis, possis nihilo- minus incommoda tui status auertere, imo & statum ipsum quandoque cum feliciore permutare.

31. Tandem exponendâ est quædam difficultas, & in speciem Exponitur difficultas non leuis, quam credo iam sæpius mentibus vestris obuolu- tam. Id enim ita cum sit, omnibus nempe quæ in me, & circa me aguntur, etiam ijs qui naturam ipsam atterunt & fortunam labefactant doloribus, aut malis acquiescere debere me: illud illico in mentem venit, curam omnem me debere deponere, ne- que aduersa euitanda, neque verò procurandâ quæ profint. Vo- luntati enim Diuinæ standum est, eique totum me debeo com- mittere, tranquillus vt sim. Itaque si æger sum, medicinæ reij- ciendâ sunt mihi, ne si eas morbo adhibeam, præter volunta- tem Dei valeam, ægrum esse me qui voluit. Minus longè filio- rum, aut parentum, aut coniugis ægritudinî mederi possum, cum non nisi ex Dei mente valeant malè; adeoque neque meis, neque alienis malis subsidium ferre potero, cum nemo nisi ex Dei de- stinatione pauper sit, nemo miser. Quid si ergo domum flamma corripiat, an aquam restinguendis ignibus afferri patiar, quos scio, non nisi volente Numine, absumere ea quæ contingunt & corripunt? Inuolent ergo, vt publica tangamus, in Prouin- ciam infesti hostes, cuncta deuasent, & ruinam patriæ molian- tur; certè complicatis manibus conspiciendum id est, nec arma

stringenda, ne Dei voluntati, cuius hæc omnia geruntur arbitrio, maleferiati nos opponamus. Rursus nec opes parandæ sunt mihi, nec domestica promouenda res, nec dignitates procurandæ, nec verò etiam vllum facinus heroicum audendum est, nec quidquam agendum virtutem quod commendet aut litteras; ne per hæc è statu, quo contenti esse debemus, ad altiorem euecti, aliud simus, quàm quod nos Deus esse vult. Quin imò, nec scelera poterimus auertere, nec criminibus modum ponere, nec æternæ damnationi quemquam eripere, nemo enim nisi Dei voluntate inferni ignibus addicitur: tam sanctæ verò voluntati obfistere, nefas fit.

Duplex in
Deo volendi
modus
seu voluntas.

Prima antecedens.

Huius naturam
quæ potest
existit.

Alteram
subsequens.

Multa hîc congeruntur, quæ facillè tamen erit componere, si duas, vt ita dicam, voluntatis species, ex Sanctorum Patrum Theologorumque omnium mente, in Deo esse attentè consideremus. *Absolutam & antecedentem*, primam vocant; *conditionatam & subsequentem* alteram indigitant; & rectè, vt quæ conditionem positam subsequitur. Prima voluntas à se sola est, nullamque rationem habet cur fit, nisi seipsam. Hæc vult Deus quæcumque vult, tantùm quia vult, liberumque ei est velle. Hæc voluntate voluit hunc mundum esse, hunc solem, hanc lunam, hos caloribus orbes, hunc ignis calorem, hoc aquæ frigus, & quidquid fert natura necessariò: rursus hominem mortalem esse, peccatores ignibus addici, in statu gratiæ decedentes æternis, & quæ supra naturam sint, præmijs condecorari. Antecedentis ea, & absolutæ in Deo voluntatis sunt decreta: nihil enim quod Deum ad tam ingentia condendum placita permoueret, antecessit. Voluit hæc quia voluit; & quia voluit, idcirco sunt. Huic voluntati sese opponere, aut impium est, aut certè temerarium. Impium est, nolle Deum decreuisse, exempli gratiâ, pijs æternam gloriâ præstare, impijs æternas pœnas; ignem verò manui applicare, & nolle vt adurat, est prorsus temerarium. Hæc itaque voluntate Deus vult quidquid in rerum naturâ est, & ab ipsâ naturâ rerum dependet, aut fit.

Alteram voluntatem Dei conditionatam est, & à libero Angelorum, Hominumque pendet arbitrio. rectèque *subsequens* dicitur, eo quòd libertatem hominis subsequatur; nec quidquam vult, nisi postquam liberi arbitrij actus, Voluntati Diuinæ modum motumque posuit. Hinc licet voluntate antecedente decreuerit Deus,

32.

33.

Deus, sceleribus immortuos æternis flammis addicere, Iudam tamen damnare noluit, antequam tam infaustâ morte periturum cognosceret: mors autem tam infelix, ex Iudæ peruicacis libero pendeat arbitrio. Ab hõc igitur Dei damnantis voluntas stetit: Iudæque voluntatem impiam, consecuta cum sit eum damnandi in Deo voluntas, rectè dicitur ignibus æternis additus impius, voluntate Dei *subsequente & conditionatâ*, non verò *antecedente & absolutâ*. Sic sanè voluntate absolutâ ignem vrere vult Deus; tuam autem manum vstulari non vult, nisi aut tu tuo, aut alius pro suo arbitrio, eam ignibus applicuerit.

34. Ne itaque id dixeris, vllius damnationem velle Deum, adeoque sceleribus obsistere te non posse, ne voluntati Diuinæ obsistas. Non enim id vult, nisi voluntate subsequente scelera, & quam scelera ipsa quasi per vim Deo extorserunt; mauult enim Deus ea nolle. Certè mauult non esse crimina, per quæ solummodo fit, vt damnationem scelerati velit. Sic sanè & iudicem videmus nolle cuiquam pœnas infligere, nisi postquam reorum facinora puniendi voluntatem expresserunt.

35. Huic ergo subsequenti & conditionatæ voluntati non *possumus* tantum sed & *debemus* sæpissimè nos opponere. *Debemus*, quoties ipsa conditio, quæ talem in Deo voluntatem induceret, absurda est aut turpis, aut etiam multò magis si scelerata, quòd quidem nimis est manifestum. Teneor enim cauere scelera, vt Dei mea scelera puniri, subsequaturam voluntatem impediam, vt ne sit. *Possumus* autem eidem obsistere, quàm diu pendet conditio subsequaturæ voluntatis Diuinæ, neque nobis adhuc constat Deum id prorsus velle.

36. Neque enim si rectè attenditis *subsequens* illa Dei voluntas, legem vllam homini imponit aut imperium. Quamuis enim Dei voluntas absoluta sit, vt ignis naturæ suæ relictus, proxima quæque adurat: & rursus, quamuis voluntate liberum tuum subsequente arbitrium, manum tuam amburi velit, eam flammis si ingereris; an tamen, manum flammis te ingerere, dices esse ex mente Dei? minimè quidem. Rursus, certum id est Deum velle mori te, si cibum nullum alendo corpori vis sumere; neque si æger es, curando medicinam. An ideo cibos omnes potes reiicere, medicinaque aspernari; & causari interea, Dei voluntatem esse mori te? Sine dubio pauperem egenumque te vult esse
Deus,

*Huic sæpe
debemus
resistere,
possumus
vero semper
quàm
diu pendet
conditio.*

*Probatur
inductio-
ne.*

Deus, rebus tuis si non attendis, si deses sis, si lucro honestè non attendis, si operi non instes, si omni rei domesticæ curâ abiectâ, res tuas abligurias. an verò voluntas illa desidem te vult, aut vllam pigritiæ necessitatem imponit, aut res abliguriendi dat imperium? Quin imò contra, alia omnia voluntate absolutâ cupit Deus, imò & imperat, vult certè conseruari vitam, procurari filios & rem domesticam; peculij curam geri, eique conseruando per bonas artes allaborari.

Pendet autem conditionem, quamdiu res non est peracta aut desperata.

At inquires, tandem erit aliquando voluntas Dei vt moriar, mortalis cum sim. Fateor; atque huic voluntati obsistere minimè possum, absoluta-cum sit; neque possum nolle mortalis esse, aut nolle vniquam mori; sic est. Verùm cum re ipsâ mori me nolit Deus, nisi multæ conditiones præcesserint, quæ quidem aut à malitiâ hominum iniustè me inuadentium, aut à negligentia imperitiâue medentium, aut à meâ incuriâ, aut etiam intemperie, alijsque aëris, aut loci, aut temporis, aut ciborum circumstantijs dependent; certè eas quantum possum, euitare, maloque debeo medelam facere, ne mori me velit, voluntate circumstantias has subsequente, Deus. Nam de voluntate eius absolutâ in me complendâ, minimè adhuc constat: conditionatam verò, licitum est, imò debeo sæpè interuerrere. Tam diu verò conditionata est mihi, quamdiu res pendet, quamdiu malum auerti potest, quamdiu sese aperit non absurda euadendi spes, aut quamdiu rei quam modestè expetimus, non est desperata consecutio.

Hinc sanè liquidò consequitur, quamdiu vita superstes est, Dei voluntatem esse eam vt conserues, eaque adhibeas vitæ sustentandæ adminicula, quæ recta ratio naturaque ipsa, adhibenda docuerit. Quamdiu domus ardet; voluntas Dei est, vt igni extinguendo aquam congeras. Quamdiu causa in foro agitur; vult Deus vt vndique patronos conquiras, iusque tuum vt propugnes. Quamdiu opes suppetunt; honestè & lautè familiam vt alas, mens Dei est. Quamdiu arma, viresque Reipublicæ ad manum sunt; arma stringi, & pro aris focisque decertari, prorsus est ex Dei voluntate. At verò cum perdita est patria, cum defluerunt opes, cum lis euicta est, cū domus deflagrauit, cum morbo membra prostrata, tum vero voluntate absolutâ Deus vult rem sic esse, prout est.

Hoc

39. Hoc est, inquires, quod dicebam modò, igitur tum sanè cum ægritudo corpus occupat, medicinam malo adhibere est nefas: etenim tum saltem voluntate absolutâ ægrum me vult esse Deus, cum æger sum. Neque rursus si egenus sum aut plebeius, diuitias, aut dignitates consequi liceat, imo ne oblatas quidem admittere: egenum namque & plebeium esse me vult Deus, egenus plebeiusque cum sum. Capiò quod opponis; verùm necdum tu me capis. Fateor igitur, hodie si lecto affigor, febribusque videntibus toto corpore contremiscam, eam esse mentem Dei, vt hodie sic langueam: ei igitur acquiesco, ægri partes modò agam, quia modò id vult Deus. At quid scio an etiam velit Deus die crastino ægrotare me? fortè vult, forte etiam non vult, multùm hic iuris habent conditiones, quas aut ponere aut non ponere, in libero est hominis arbitrio constitutum. Si namque medicamenta morbo leuando apta adhibuero, voluntas Dei subsequens erit, meliusculè vt habeam cras. Sic licet pauperem te hodie velit Deus, nec vllâ dignitate ornatum, id certè ignoras qualem te post annum volet: id enim rursus à plurimis circumstantiis dependet, quarum multæ in manu tuâ sunt.

Quærat, ne quis possit adhibere medicinam, & tamen contentus esse quod sit æger.

40. Id itaque sufficit, vt in quocumque demum dolore, aut miseris constitutus, absolutæ Dei voluntati acquiescam, approbemque hodie talem me esse quod voluerit: curam tamen omnem adhiberi patitur, vt difficultatem illam imposterum euadam. Contendam itaque neruos omnes; sic tamen vt crastino die conquesturus non sim, si peractis omnibus, cras morbum illum aut molestiam non discussero; tum enim mentem Dei esse sciam, vt ægrotem etiam cras. Non tamen adhuc animos despondebo: cum enim nihil mihi constet de perendino, rursus cras morbo in perendinum diem discutiendo medicinas conquiram; sic alter ibit & alter dies, imo & menses & anni: acquiescam semper molestiæ præsentis, quam patior; futuræ verò depellendæ quæram adminicula, idque quousque res peracta non est, aut conclamata. Conclamata verò cum res fuerit, conclamata esse facile patiar, & mei securus acquiescam Deo.

Explicatur clarius.

41. Atque ex dictis manifestum iam fit, quo pacto meo statu, etiam quem mihi proprium fecit Deus, contentus esse possim, & ea agere quæ ad maiores mihi opes, dignitatesque comparandas gradum faciant, & verò etiam extollant. An non id est statui

Applicatur alius hominum negotiis hæc doctrina.

fuo non acquiescere? minimè verò. Neque enim isre suâ quamuis tenui, & modestâ contentus non est, ad quem nihil tale meditantem aut opinantem, lauta ex insperato, amici benevolentia deuoluitur hæreditas. Non is paupertatem cum diuitiis commutat, sed mutatur. Aliud longè est velle mutare statum, & esse quod non es; aliud fauente fortunâ à Deo in alium transponi statum, & fieri quod non es. Aliud est velle fieri diuitem, aliud diuitem fieri aut esse. Illud condemnat Apostolus, hoc verò Dei beneficium est; vt non anxie nimiumue exoptandum, ita cum obtigerit, reiiciendum minimè. *Diuitie itaque si affluant, nolite cor apponere*, vt grauiter monet Psalmista, manus tamen apponite, vt eas cum gratiarum actione accipiatis; læti cum affluerint, non tamen magnopere turbandi, si Deo volente rursus effluerint. Itaque bene agite, res vestras prout ratio Deusque exigit procurate, mercimonia institute; litteris operam date, virtutem domi militiæque explicite; ea agite quæ digna sint fauore & præmio; & si opes dignitatesque pro re bene actâ, Principum benevolentia, aut Reipublicæ consensu, affluerint; scitote non statum mutare vos, sed vos in statu à Deo mutari, qui id tibi rebusque tuis conducturum censuit aliquod si statui tuo adiiiceretur incrementum. Verùm cum immutat fortunam Deus, magna tibi sit imprimis cautio, ne fortuna immutet te. Neque ita velis esse quod es, vt nolis si Deo sic videtur, rursus esse quod fuisti.

Adhibenda sunt negotiis procurandis mediis, successus vero rei relinquendus Deo, eum approbando quis cumque fuerit.

Itaque vt tranquillò semper sis animò, etiam cum totus in agendis rebus es, numquam de bono, fortunatoque rei quam præmanibus habes successu, multum sis sollicitus. Tu adminicula cuncta summo studio confer, eaque ad rem quæ faciunt sedulus adhibe, euentum verò rei, Deo relinque, approbaturus quidquid obtigerit. Illud ergo penitus vobis præfigite, perinde vobis fore siue causâ cadatis in foro seu superiores euadatis; dignitas aut matrimonium quod ambitis, felicem habeat successum an infelicem; lucrum mercibus succedat aut iactura; ægritudo ex æquo placeat cum bonâ valetudine; neque mors cum obtigerit, magis displiceat quàm concessa vita. Hæc inquam omnia, aliaque his non absimilia, dum animi æquabilitate complanaueritis, tum verò manu noperi admoete, adminicula cuncta quæ recta ratio Deusque suggesterit, rebus vestris agendis conquirite: hæc ve-

stræ

stræ partes sunt. euentum vero procuret Deus, & verò procurabit is, è re tuâ. Neque quid tandem tibi futurum sit anxius inquiras. Dei id munus est & futura disponere, & verò etiam te celare. Rectissimè dixit Poëta.

Horatius,

*Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus:
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidet. Quod adest, memento
Componere equus.*

Hoc tu age modò, quod à te modò requirit Deus. Futura componere Dei est, tuum vero componere præsentia, & præsentibus acquiescere. Quid igitur futuris tantopere angeris? quid de valitudine futurâ sollicitus, quid de dignitatibus obtinendis totas noctes agitaris? quid filiorum futura conditio te excruciat? Quod adest, memento componere; compone inquam mentem tuam, in manu tuâ id est, futura disponere, non est. Permite, itaque *Diuis cætera*, sed te ipsum præ cæteris permittite. Fortunam eluctari non potui, ita sit, bene est, factum bene; spe dignitatis acquirendæ excidi; ita sit, ita fieri debuit; fauor omnis interceptus est; factum bene; morbos superare non est datum; longè mihi melius est ægrotare me. Mors denique iam instat, neque vllâ arte eius potui tela superare; moriamur certè cum tempus est, numquam opportuniùs morituri, nihil habeo quod opponam.

Psal. 4.

In manus tuas igitur commendo spiritum meum.